

Haziran 2021

Dünya Kivi Verileri (bin ton)

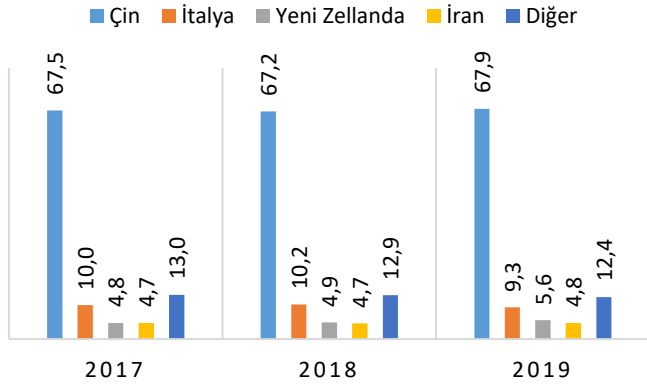
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim (%) ³
Alan (bin ha) ¹	263	275	246	260	269	3,3
Verim (ton/ha) ¹	154	155	160	161	162	0,5
Üretim	4.061	4.245	3.939	4.191	4.348	3,8
İthalat ²	1.441	1.656	1.572	1.584	1.551	-2,1
İhracat ²	1.513	1.728	1.573	1.666	1.630	-2,2

Kaynak: FAO, ¹ / Trade Map, ² / Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir ³ (27.05.2021).

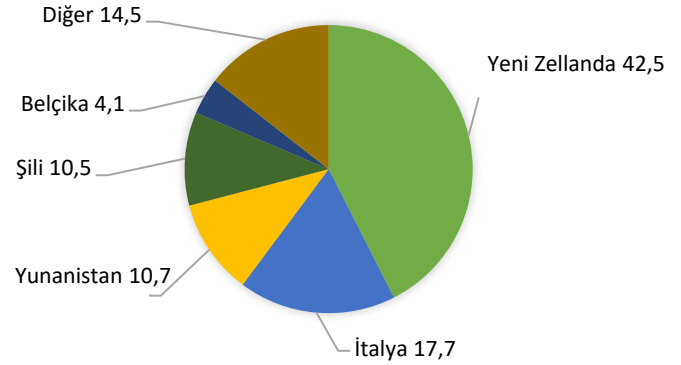
Anavatanı Çin olan kivi, ticari olarak 1940'lı yıllarda ve ilk kez Yeni Zelanda'da üretilmiştir. 1970'li yıllardan sonra diğer ülkelerde de yetiştirilmeye başlanmış ve hızla dünyaya yayılmıştır. Dünya kivi üretimi özellikle Akdeniz ülkelerinin yetiştiriciliğine başlamasından sonra hızlı bir artış göstermiştir (1). Dünya kivi üretimi 2019 yılında yaklaşık 4,3 milyon tondur. Çin 2,2 milyon tonluk üretim ile ilk sırada yer alırken, 558 bin tonluk üretim ile Yeni Zelanda ikinci, İtalya ise 524 bin ton üretim ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Türkiye kivi yetiştiriciliğine geç başlamasına rağmen yeni kurulan ve verime yatan bahçe sayılarının artmasıyla dünya kivi üretiminde yaklaşık 64 bin ton ile yedinci sırada yer almaktadır. Dünyada lider konumda olan Çin, toplam dünya kivi üretiminin %50,5'lik kısmını karşılamaktadır. Asya ülkeleri kivi üretim miktarı bakımından diğer ülkelere açık ara öndedir. Fazla miktarda olan bu üretim, tüketimle de doğru orantılıdır.

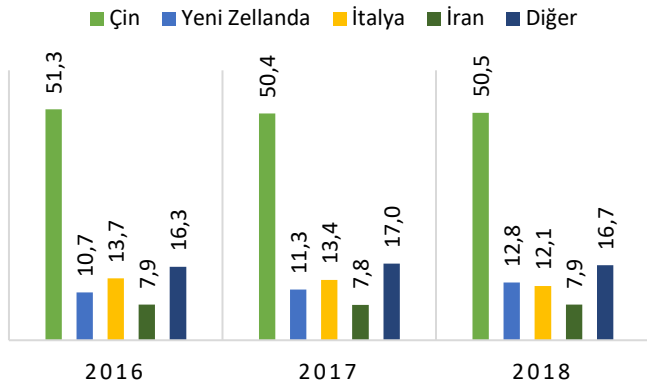
Kivi üretim alanında önemli ülkeler (%)

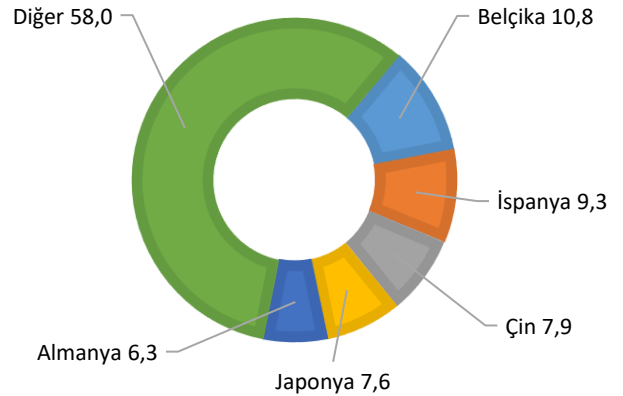
Ülkelere göre dünya kivi ihracatı (2020, %)

Kivi üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya kivi ithalatı (2020, %)

Trade Map'in dünya kivi ticaretine yönelik verilerine göre 2020 yılı, kivi ihracatında Yeni Zellanda birinci İtalya ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin ihracattaki payı ise son beş yılda 15 kat artarak yaklaşık 5 bin tona yükselmiştir ve Dünya sıralamasında 15.sırada yer almaktadır.

Belçika da kivi üretimi olmamasına rağmen ticareti yapılmaktadır. En çok kivi ithal eden ülke olup, ihracatta da dünya çapında söz sahibidir. Türkiye ise önceki yıla oranla ithalatı %27,6 oranında azaltarak yaklaşık 2 bin ton ithalat yapmıştır.

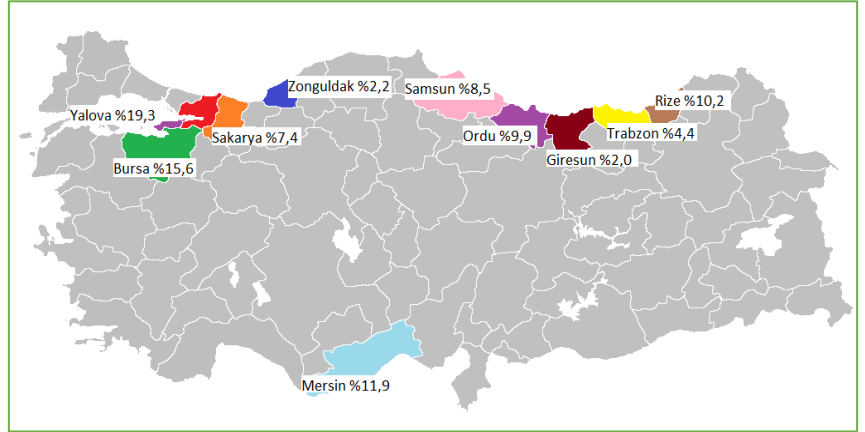
Türkiye Kivi Verileri (ton)

	2016	2017	2018	2019	2020	Değişim (%) ¹
Alan (1000 da)	25	27	30	31	33	6,3
Verim (kg/meyve veren ağaç)	34	41	42	39	43	10,3
Üretim (ton)	43.950	56.164	61.920	63.798	73.745	15,6
İthalat	4.721	6.411	4.437	2.971	2.187	-26,4
İhracat	345	1.051	4.417	4.368	4.784	9,5

Kaynak: TÜİK (27.05.2021), ¹ / Son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

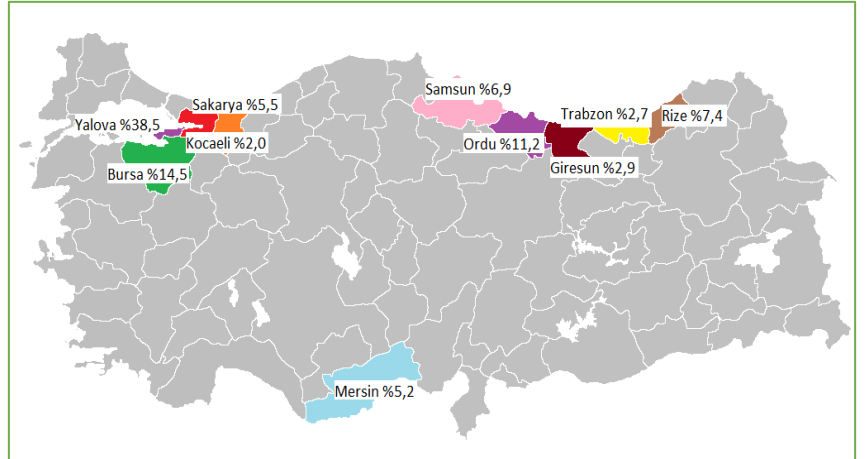
Kivi üretim alanları;

Türkiye'de 2020 yılı üretim alanları incelendiğinde en fazla üretim alanı 6 bin da ile Yalova ilindedir. Yalova, Bursa, Mersin ve Rize illeri yaklaşık 19 bin da ile Türkiye'nin toplam kivi üretim alanlarının yaklaşık %57,1'ini oluşturmaktadır. Kivi üretim alanlarında 2016 yılına oranla 2020 yılında %32 civarında bir artış yaşanmış ve kivi üretim alanları 33 bin da yükselmiştir.

Kivi üretimi;

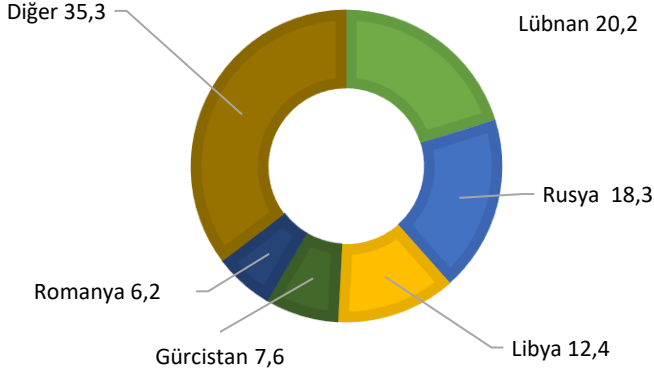
Türkiye'de 2020 yılı kivi üretimi yaklaşık 74 bin tondur. Kivi üretimi 28 bin ton ile en fazla Yalova ilinde gerçekleşmiştir. Yalova'yı 11 bin ton ile Bursa ve 8 bin ton ile de Ordu illeri takip etmektedir. Türkiye kivi üretimi son beş yılda %67,8 oranında artış görülmüştür. TÜİK 2021 yılı Bitkisel üretim birinci tahminine göre 2020 yılında 73.745 ton kivi üretiminin 2021 yılında %7'lik artışla 79 bin ton olacağı tahmin edilmektedir.

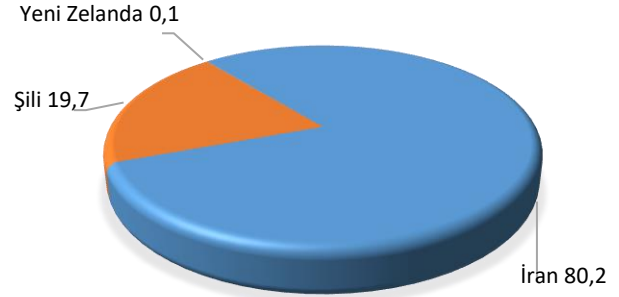
Türkiye'de Kivi Dış Ticareti: Ükelere göre Türkiye kivi ihracatı 2020 yılında 4.783 ton olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılı ilk 4 ayı Türkiye kivi ihracatı ise 5.185 tondur. Türkiye en fazla ihracatı %22,3 oranında yaklaşık 1.155 ton ile İspanya 'ya, %18,1oranında yaklaşık 935 bin kg ile ise Rusya'ya yapmaktadır.

Ükelere göre Türkiye kivi ithalatı 2020 yılında 1.713 ton olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılı ilk 4 ayında Türkiye kivi ithalatı ise yaklaşık 1.713 tondur. Türkiye bu dönemde kivi ithalatının hepsini İran'dan ithal etmiştir.

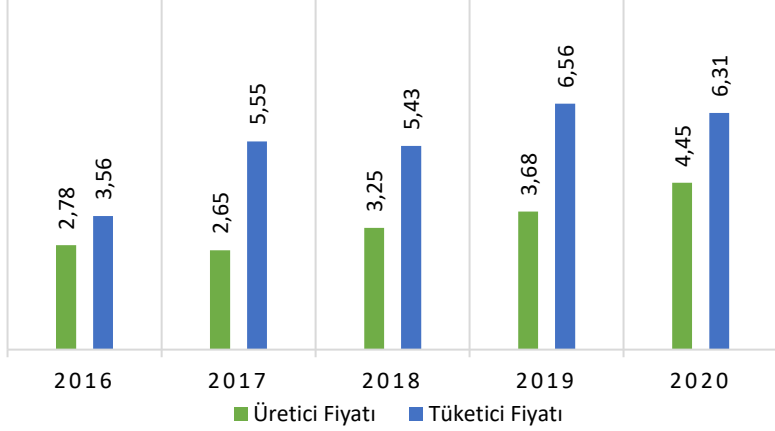
Türkiye'nin ülkelere göre kivi ihracatı (2020, %)

Türkiye'nin ülkelere göre kivi ithalatı (2020, %)

TL/kg

2020 yılı üretici fiyatları bir önceki yıla göre %20,7 oranında artarak 4,45 TL/kg'a ulaşmıştır. Son beş yıla göre üretici fiyatlarında ise %60 oranında bir artış görülmektedir.

2020 yılı tüketici fiyatı 6,31 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Tüketici fiyatı bir önceki yıla göre %3,8 oranında azalmıştır. Son beş yılda tüketici fiyatlarında ise %77,1 oranında artış söz konusudur.

Kaynak: TÜİK, (27.05.2021)

Türkiye'de Kivi Destekleme Politikaları: Türkiye'de bitkisel üretimi artırmak, verim ve kaliteyi yükseltmek, sürdürülebilirliği sağlamak ve çevreye duyarlı alternatif tarım tekniklerinin geliştirilmesine yönelik, çiftçilere destekleme yapılmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile "Bitkisel Üretime Destekleme Ödemesi" yapılmaktadır. 2020 yılında mazot desteği olarak 15 TL/da, gübre desteği 8TL/da destekleme ödemesi yapılmaktadır. Organik tarım ve iyi tarım uygulamaları desteği ise 2. kategori ürünler arasında yer alan kivi için ürün sertifikası bireysel 40 TL/da, ürün sertifikası üretici grubu, grup sertifikasyonu için 20 TL/da olarak belirlenmiştir. 1 kg kivi üretimi için verilen toplam destek miktarında 2020 yılında 2016 yılına göre % 70,3 oranında artış sağlanmıştır.

Yıllar	Verilen Destek (TL/kg)			
	Toprak Analizi	Gübre	Mazot	Toplam
2016	-	0,0054		0,0054
2017	0,0003	0,0016	0,0037	0,0056
2018	0,0003	0,0016	0,0040	0,0059
2019	0,0003	0,0017	0,0064	0,0085
2020	0,0003	0,0031	0,0058	0,0092

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, TEPGE Hesaplamaları

	2016	2017	2018	2019	2020
Kivi Fiyatı (TL/kg)	2,78	2,65	3,25	3,68	4,45
Destek (TL/kg)	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Kivi Fiyatı + Destek (TL/kg)	2,78	2,65	3,25	3,69	4,45
Gübre Fiyatı (TL/kg) (a. Sülfat %21)	0,76	0,87	0,99	1,22	1,44
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	4,69	5,78	6,43	6,07
1 kg kivi ile alınabilecek girdi miktarı					
Kivi/Gübre	3,66	3,04	3,28	3,02	3,09
Kivi+ destek/Gübre	3,66	3,05	3,28	3,02	3,09
Kivi/Mazot	0,72	0,56	0,56	0,57	0,73
Kivi + destek/Mazot	0,72	0,57	0,56	0,57	0,73

Kaynak: TÜİK ve TOB verilerinden TEPGE hesaplamaları

Kivi Girdi Pariteleri

2020 yılında bir önceki yıla göre destekli ve desteksiz kivi/gübre ve kivi/mazot paritelerinde sırasıyla %2,3 ve %27,9 oranında artış yaşanmıştır.

2020 kivi girdi pariteleri dikkate alındığında, bir önceki yıla göre kivi fiyatlarındaki artış ve mazot fiyatlarındaki düşüş 1 kg kivi ile alınabilecek girdi miktarını yükseltmiştir. 2020 yılında 1 kg kivi ile 3,09kg gübre, 0,73 lt alınabilmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Kivi, ülkemizdeki tarımsal istatistik verilerine 1994 yılından beri girmektedir. Kivinin ekonomik kültüre alınması 60-65 yıl gibi kısa sayılabilecek bir süreyi kapsamaktadır. Geleneksel tarım ürünlerimiz yanında yeni bir ürün olarak görülmektedir. Aradan geçen yıllarda, üretim alanı ve üretim hacmindeki hızlı artışa bağlı olarak önemli bir ekonomik noktaya gelmiştir(1).

Türkiye’de yetiştiriciliğine 1988 yılında başlanan kivinin üretimi ve tüketimi hızla artmış, özellikle Karadeniz bölgesinde çay ve fındığa alternatif gösterilen ekonomik bir meyve haline gelmiştir. Daha çok taze olarak tüketilen bir meyvedir. Türkiye’de kivi üretimi yapılan alanların %60’ı Marmara Bölgesi’nde bulunmaktadır.

Kivi meyvesi daha çok taze olarak tüketilmekte, ayrıca kurutularak, dondurularak ve meyve suyuna işlenerek değerlendirilmektedir. Özellikle yüksek C vitamini içeriği ve düşük kalori düzeyinden dolayı sağlıklı beslenme açısından oldukça önemlidir ve bu nedenle üretimi ve tüketimi yıldan yıla artmaktadır(2). Türkiye kivi üretiminde dünyada 7. sırada olmasına karşın, kivi ithal etmektedir. Kivi ihracat rakamları da son 3 yılda ciddi artış göstermiştir. Türkiye’deki yıllık kivi meyvesi üretimi, iç tüketimi karşılayamamaktadır.

Türkiye’nin ekolojik yapısının kivi üretimi için uygun oluşu, üreticilerin kiviye sevmesi, üretim miktarı, verimliliği, kivi dikili alanların hızla artması kivi üretimini cazip konuma getirmiştir. Böylece yerel halkın kiviye benimsemesiyle

birlikte, Türkiye kivi tüketim miktarı da kivi üretimi ile doğru orantılı olarak yıllar geçtikçe artmaktadır. Türkiye’de kivi üretim alanlarında son beş yılda %32 civarında bir artış yaşanmıştır.

Kivi yetiştiriciliğinde diğer meyve türlerinde yaşanan üretim fazlası sorunlarının yaşanmaması, üretimini ve verimliliğini arttıranların ürettiklerine pışman olmamaları için, üretim projeksiyonlarıyla birlikte pazarlamanın da ele alınması, bu amaçla alternatif pazarların sağlanması ve ürün değerlendiren sanayi kuruluşlarının teşvik edilmesi gerekmektedir. Diğer yandan üretim, ambalajlama ve pazarlamada standardizasyona uyulabilmesini sağlayacak alt yapı kurulmalıdır. Ürünün en ekonomik şekilde tüketime sunulabilmesi ve ülke ekonomisine en yüksek katkının sağlanabilmesi mümkün olabilir(3).

COVID-19 salgını sürecinde kivi üretiminin yoğun olarak yapıldığı illerde, yetkililer ile yapılan görüşmeler sonucunda tarımsal faaliyetler üzerinde çok fazla etkisi olmadığı belirtilmiştir.

Yararlanılan Kaynaklar

- 1/ Z. GÖKBAYRAK Et AL. , "Hayward Kivi (Actinidia deliciosa) Çeşidinde Gözlenen Farklı Meyve Tiplerine Ait Çekirdeklerin Çimlenme Güçlerinin Belirlenmesi," V. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi , Erzurum, Turkey, pp.603-606, 2007
- 2/ Ekşi A , Özen İ . Kivi Meyvesinin Kimyasal Bileşenleri Ve Fonksiyonel Özellikleri. Ordu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi. 2012; 2(2): 54-67.
- 3/ Zenginbal H . Türkiye Kivi Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu ve Potansiyeli. Ziraat Mühendisliği. 2012

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarim.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Demet BURUCU, demet.burucu@tarim.gov.tr, +90 312 2875833-118